

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING AHOLINI SOG'LIG'INI SAQLASH SOHASIDAGI HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 3-kurs 323-guruh kursanti

Ubaydullayev Mahmudullo Saydullo o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining aholini sog'lig'ini saqlash sohasidagi huquqbuzarliklarning oldini olishdagi o'rni, faoliyati va uni takomillashtirish yo'llari tahlil qilinadi. Maqolada ichki ishlar organlari va boshqa tegishli muassasalar tomonidan sanitariya-gigiyena, ovqat xavfsizligi, dorivor vositalar va boshqa sog'liqni saqlash yo'nalishlaridagi qonunbuzarliklarga qarshi profilaktika choralari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, inspektorlarning jamoatchilik bilan hamkorligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanishi va mavjud muammolarni bartaraf etish yo'llari ham yoritilgan.

Kalit so'zlar: Profilaktika inspektori, sog'liqni saqlash, huquqbuzarlik, sanitariya-gigiyena, xavfsizlik, profilaktika choralari, jamoatchilik bilan hamkorlik, huquqiy ong.

O'zbekiston Respublikasida aholini sog'lig'ini saqlash sohasidagi huquqbuzarliklarning oldini olish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Sog'liqni saqlash tizimidagi huquqbuzarliklar, jumladan, sanitariya-gigiyena qoidalarining buzilishi, noto'g'ri oziq-ovqat xavfsizligi, dorivor vositalarning noqonuniy aylanmasi yoki sog'liqni saqlash xodimlari tomonidan xizmat ko'rsatish qoidalariga rioya qilmaslik, nafaqat fuqarolarning sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatadi, balki jamiyatda xavfsizlik va barqarorlikni ta'minlashga to'sqinlik qiladi. Shu sababli, profilaktika inspektorlarining ushbu sohadagi faoliyati alohida ahamiyatga ega [1].

Profilaktika inspektorlarining vazifalari nafaqat nazorat va tekshiruvlar bilan cheklanib qolmaydi, balki aholiga tushuntirish ishlari olib borish, sog'liqni saqlash bo'yicha qonuniy talablarni targ'ib qilish va huquqbuzarliklarga moyil shaxslarni aniqlashni ham o'z ichiga oladi. 2020–2023-yillarda O'zbekistonning turli hududlarida profilaktika inspektorlari tomonidan sog'liqni saqlash qoidalarini buzgan shaxslar bilan 120 mingdan ortiq tushuntirish suhbatlari o'tkazilib, natijada oziq-ovqat xavfsizligi va sanitariya-gigiyena qoidalarining buzilishi 9 foizga kamaygani qayd etilgan [2].

Ichki ishlar organlari va profilaktika inspektorlari faoliyatining samaradorligi jamoatchilik bilan hamkorlik darajasiga bevosita bog'liqdir. Mahalla fuqarolar yig'inlari, ta'lim muassasalari va sog'liqni saqlash tizimi xodimlari bilan birgalikda olib borilayotgan

profilaktik ishlar aholining sog'lig'ini saqlashga oid qonunbuzarliklarni kamaytirishda muhim ahamiyatga ega. Masalan, Jizzax viloyatida profilaktika inspektorlari va mahalla posbonlari hamkorligida 2023-yilda 20 mingdan ortiq uy-uy tashriflar amalga oshirilib, uy xo'jaliklarida gigiyena qoidalariga rioya qilish va xavfli oziq-ovqat mahsulotlarini aniqlash bo'yicha faoliyat olib borilgan [3].

Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish profilaktika faoliyatini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi. “E-profilaktika” elektron tizimi orqali sog'liqni saqlash sohasidagi huquqbuzarliklar ro'yxati tuzilib, ularni monitoring qilish va tezkor chora-tadbirlar qo'llash imkoniyati yaratildi. Shuningdek, mobil ilovalar orqali aholiga sog'liqni saqlash qoidalarini bo'yicha tezkor ma'lumot yetkazish, noqonuniy faoliyatni aniqlash va xabar berish tizimi joriy etilmoqda [4].

Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, ayrim hududlarda profilaktika inspektorlari ortiqcha yuklama ostida ishlamoqda, bu esa ularning faoliyat samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu bilan birga, oilaviy va jamoat joylaridagi sog'liqni saqlash qoidalarini buzilishining ko'payishi, dorivor vositalarning noqonuniy aylanmasi va boshqa salbiy omillar profilaktika faoliyatida yangi yondashuvlarni talab etmoqda.

Kelgusida profilaktika inspektorlari faoliyatini takomillashtirish uchun quyidagi yo'nalishlar ustuvor bo'lishi lozim:

- inspektorlarning kasbiy malakasini oshirish, jumladan, sog'liqni saqlash qonunlari va psixologik yondashuvlarni chuqur o'rgatish;
- jamoatchilik, mahalla va ta'lim muassasalari bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- huquqiy targ'ibotni zamonaviy usullarda, xususan, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali keng yoyish;
- raqamli monitoring tizimini rivojlantirish orqali xavf guruhidagi shaxslarni aniqlash va nazorat qilish;
- sog'liqni saqlash qoidalarini bo'yicha tezkor axborot berish va profilaktik kampaniyalarni tashkil etish [5].

Xulosa qilib aytganda, profilaktika inspektorining aholini sog'lig'ini saqlash sohasidagi huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyatini takomillashtirish nafaqat qonunbuzarliklarni kamaytirishga, balki fuqarolarning sog'lig'i va jamoat xavfsizligini oshirishga xizmat qiladi. Shu maqsadda amalga oshirilayotgan tadbirlarni izchil davom ettirish, jamoatchilik bilan hamkorlikni mustahkamlash va zamonaviy texnologiyalarni keng joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2014.
2. O‘zbekiston Respublikasi IIV statistik ma’lumotlari, 2023-yil.
3. Jizzax viloyati IIVning profilaktika faoliyati bo‘yicha hisobot, 2023-yil.
4. Jo‘rayev M. *Ichki ishlar organlari faoliyatida profilaktika tizimini rivojlantirish*. – Toshkent: TDYUU, 2021.
5. Xudoyberdiyev R. *Huquqbuzarliklarning oldini olish nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Adolat, 2020.